

DN

SAMTALE
Eichmanns
siste
timer **FØR**
DØDEN

EN SAMTALE OM LIVET

6 millioner jøder ble drept under Hitlers regime. Holocaust er og blir en katastrofe så stor at vi ikke har ord som kan beskrive det. Men det skjedde. Og det skjedde fordi noen laget en plan og andre fulgte den.

De som adlød er mennesker som deg og meg som gjorde det de ble bedt om. Spørsmålet blir da hva slags ansvar individet har for sine handlinger.

Forestillingen er basert på faktiske hendelser. Vi er i 1962. Om to timer skal han som hadde logistikkansvaret for jødeutryddelsene under andre verdenskrig, Adolf Eichmann, henrettes av staten Israel.

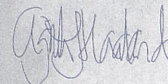
Dramatiker Adam Price har blandet fakta med fiksjon ved at han lar dommeren som dømte Eichmann oppsøke ham på cellen rett før henrettelsen. Dommeren selv prøver å forstå ondskapens vesen og hvordan en helt vanlig ingeniør kunne gjøre en slik jobb på Hitlers vegne.

Adolf Eichmann selv kan ikke begripe at han skal straffes for å ha utført en jobb helt i tråd med sin arbeidsgivers forventninger. Eller som han selv sier: «Jeg var transportoffiser. Jeg har aldri tatt livet av noen».

På Den Nationale Scene ønsker vi å stille viktige spørsmål og lage teater som sier noe om vår egen samtid. Tematikken i dagens forestilling har sjelden vært mer relevant enn i dag. Våre handlinger har ført til nye kriger, nye katastrofer, nye tragedier. Vi er derfor stolte over å ha norgespremierer på «Samtale før døden».

Hvis enkeltmennesket ikke stilles til ansvar, hva skjer med samfunnet da?

Velkommen i teatret!

Teatersjef
Agnete G. Haaland

Breivik og Eichmann

- ANSTENDIGHETSBRØDRE

Anders Behring Breivik og Adolf Eichmann møter hverandre i jakten etter det rene, konfliktfrie samfunnet. Og i ønsket om å beholde sin egen moralske renhet, skriver Bernt Hagtvet.

av Bernt Hagtvet, professor i statsvitenskap

Vi lever i en verden full av moralsk sanksjonert ondskap. Gang på gang ser vi at det ikke er gjerningsmennene som får mentale problemer etter massebord. Gjerningsmennene ser seg selv som moralsk berettiget til mord. Ofte er det ofrene som brytes ned. Ofrene stiller spørsmål om hvorfor akkurat de overlevde. Ofrene bebreider seg selv med at de ikke gjorde nok for å redde andre, eller hørte på advarslene i tide.

FORFERDENDE NORMALITET

At morderne så sjelden erkjenner hva de har gjort - angrer eller viser moralsk selv-refleksjon - reiser et av de mest vidtfavnende spørsmål i samfunnsforskningen. 1990-tallet har vist at Endlösung - nazistenes massedrap på jøder, homofile, Sinti og Roma under annen verdenskrig - ikke er en avsluttet epoke. Å henvise til at nazismen var en ekstraordinært voldelig og hat-fremmede ideologi, er ikke nok. Massedrap behøver heller ikke være en moderne affære. Det fremste eksempel på det motsatte er

Rwanda i 1994. Der var macheter det mest brukte drapsvåpen, og folk drepte sine hustruer hvis de tilhørte en annen stamme.

Menneskelig ondskap kan ikke reduseres til mental sykdom. Det mest ekstraordinære ved de fleste massedrapsmenns psyke er at de er forferdende normale. Å brennemerke dem som sadister, gale eller autoritære kan i noen tilfeller være treffende. Men mest er slike inndelinger egnet til å tilfredsstille våre egne ønsker om hvordan verden skal være - reise barrierer mellom «de» og «oss». Filosofen Hannah Arendts ofte banaliserte begrep om ondskapsens banalitet fra 1963 hadde nettopp til hensikt å få oss til å se at nazistiske drapsmenn ikke var så forskjellige fra «oss». Deri lå hennes radikale og skremmende budskap.

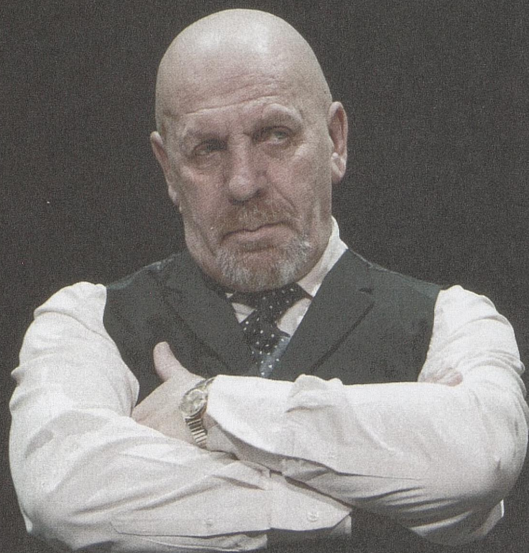
Utfordringen er å forstå hvorfor såkalt vanlige mennesker under ytterst forskjellige omstendigheter kan forvandles til ufølsomme drapsmaskiner. Ikke minst etter 22.7 er dette mer aktuelt enn noensinne.

NUMMENHET

Vi har mange eksempler på gjerningsmenn som aldri viser noen skyldfølelse overfor de lidelser de har forvoldt. Av de 20 tiltalte i den store Auschwitz-prosessen i Frankfurt fra 1963-65 var det ingen som erkjente skyld for deltakelse i massebord. De nektet for enten å ha kjent til eller vært ansvarlig for å ha vært på mord, enda de hadde sentrale stillinger i KZ-byråkratiet, og dokumentasjonen var overveldende.

Av de 14 til dels høyt utdannede embetsmenn og partifunksjonærer som deltok på Reinhard Heydrichs Wannsee-konferansen 20. januar 1942 (der Holocaust ble samordnet), var det bare én som etter krigen ga uttrykk for forståelse for og skamfølelse overfor det de hadde besluttet (drap på 11 millioner jøder). Fra 1947 til 1951 ble 22 ledere av ulike dødsskvadroner (Einsatzgruppen) på Østfronten tiltalt for folkemord. I løpet av noen måneder fra 1941 av drepte disse «ordinære menn» mer enn én million uskyldige, for det meste jøder, oftest på kloss hold foran

« VI STÅR OVERFOR
EN TYPE MORALSK OG
PSYKOLOGISK NUMMENHET
SOM IKKE BARE HØRER
TIL DENNE PERIODE.

enorme massegraver. Ikke én erkjente skyld, enda dokumentasjonen var overveldende.

Grunnleggende for selvpoppfatningen for de tiltalte i disse sakene var hevtanker etter Tysklands nederlag i første verdenskrig. De var fullt overbevist om at veien til tysk gjenoppstandelse gikk gjennom rasemessig, ideologisk og kulturell renselse. Målet var en utopi der all etnisk, religiøs og politisk urenhet var drevet ut av den tyske samfunns kroppen (en tanke Breivik deler i sitt syn på det monokulturelle Europa). Jødene var bolsjeviker og derfor fair game. Å drepe barn fulgte logisk av dette, for barn kunne vokse opp og bli hevnerne. Morderne mente seg moralsk berettiget til denne kriminalitet.

Disse drapsmenn hadde levd seg så inn i det anti-humane nazi-universet at grunnene til at de måtte myrde slo dem som innlysende. Så åpenbare at de aldri forsto hvorfor de ble dømt etter krigen. Mord var statsplikt: «Ikke ta det personlig.»

Vi står overfor en type moralsk og psykologisk nummenhet som ikke bare hører til denne periode. Vi så lignende av-humaniserende mekanismer under krigen i eks-Jugoslavia på 1990-tallet, i Kambodsja fra 1975 til -78, og vi kommer til å se lignende tilfelle i fremtiden. Breivik er det siste på individplan. Brudd i evnen til leve seg inn i andres smerte er grunnleggende.

HVORFOR UMENNESKELIGE?

Problemet vi står overfor er formulert av den engelske moralfilosofen Jonathan Glover: Hva er mekanismene som får oss til «å løfte enkelte mennesker, grupper eller kategorier ut av universet av moralsk forpliktelse», spør han.

Sosialpsykologene har identifisert en rekke slike mekanismer og tankemønstre: «de»/«oss»-kategorisering, stereotypisering (å tillegge hele grupper egenskaper du ikke liker), moralsk kulde (et resultat av gruppestigmatisering, der negative trekk projiseres over på den andre gruppen og gir moralsk fri-lisens), gi ofrene skylden («de må ha gjort noe som gjør det rettferdig å straffe dem»), rutinisering av vold, gradvis tilvenning til brutalitet og av-individualisering av utføringen av vold (alle blir delaktige og skyldige).

I tillegg kommer kjente sosialisering-mekanismer (tilvenning av spesifikke, gjentakende måter å reagere på, eller fordømmende fortolkninger knyttet til rase, nasjon, klasse, stamme, slekt, religion, kjønn, oppdragelse eller yrke); gruppeidentifisering og -press (frykt for å skuffe andre og bli utelukket på grunn av avvik); rasjonalisering («alle, ikke bare jeg, er i stand til å gjøre dette»).

Totalitære politiske ideologier kan virke inn på alle disse nivåene som redskap til å forenkle virkeligheten og gjøre oss handlingsdyktige ved

å fjerne tvil og blinke ut «den andre» som sinnbildet på det onde. Brennemerking gjennom unnvikende og blomstrende omskrivninger («endelig løsning», «rensing», etc.) bidrar til å sløve reaksjonsevnen og normalisere brutalitet. Det samme gjelder fremstilling av overgrep i lovs form (de anti-semittiske Nürnberg-lovene av 1935 er et klassisk eksempel). Eller gjennom brutaliserende og gjerne biologiske beskrivelser av fienden. Da japanerne drev medisinske eksperimenter på fanger under annen verdenskrig kalte de dem maruta (tømmerstokker). Hutu-ekstremistene i Rwanda kalte tutsiene inyenzi (insekter).

INDRE ANSTENDIGHET

Hvordan kommer så Adolf Eichmann og Anders Behring Breivik inn i dette bildet? Alle ser de avgjørende forskjellene mellom disse to mordere. Eichmann drepte ikke personlig. Han ville for eksempel ikke ha det på sin æres-kappe at han kvalte en jødisk gutt som stjal epler fra hagens hans i Budapest (aktoratet frafalt punktet under rettsaken mot ham i Jerusalem i 1963 av mangel på bevis). Breivik skjøt folk i ansiktet.

Et fellestrekk er likevel deres begrunnelser for udådene: Deres felles bruk av ordet anstendighet. Dette var Eichmanns yndlingsuttrykk. Han hadde bare gjort sin anstendige plikt og fulgt ordre, aldri selv drept eller gitt ordre til

drap. Hans ansvar opphørte etter at togene mot Auschwitz var satt i bevegelse. Han ville ikke ha «personlig» vold. Tilfeldig, ikke-sanksjonert vold. Systemattik og høyere ordrer skulle gjelde. Det gjorde det også lettere å av-humanisere ofrene, for staten stod bak og kalte noen riksfjender. Han var stolt av å være ein guter Kerl (en grepa kar). Det gledet ham å kunne yte folk han hadde «forhandlet» med i jøderådene noen gunstbevis (f.eks. stell av blomster) - før de ble gasset. Slik opprettholdt han illusjonen av å være anstendig.

Eichmann ville ikke at hans personlige moralske univers - hans anstendige hverdagsmoral - skulle anfektes. Derfor tålte han ikke voldtekt, tyveri og «unødig» brutalitet fra sine menn. Her fulgte han sin sjef, Himmler, som i sin berømte Posen-tale i 1943 mente at nazi-moralens kjerne lå i et plettfritt sinn og bevaring av anstendighet i møte med hauger av lik - og stolthet over å kunne være med på sivilisasjonens renselsesprosess.

BEVARE HVERDAGSMORALEN

Vaktene i konsentrasjonsleirene prøvde på samme måte å rasjonalisere sine udåder ved små tegn på at deres overleverte moralske hverdagsunivers var intakt (ved for eksempel å ikke skyte barn ved mors hånd, bare de som kunne klare seg selv på egenhånd ...).

Anders Behring Breiviks yndlingsuttrykk var også anstendighet. I retten sa han at han var mot drap av «tilfeldige» grunner, altså drap som ikke er begrunnet ideologisk eller uttrykk for nederdrektige motiver. Det var uanstendig.

På denne måten møter Breivik og Eichmann hverandre over generasjonene. De er anstendighetsbrødre. De kunne bare gjøre det de gjorde ved å opprettholde en indre balanse av uantastet moralsk renhet som hindret at de ble satt i klass med gemene mordere. Her lå en klasseforskjell. De ville renhet i det små for å slippe å ta inn over seg drap i det store. Og deres samfunnsmodell var også renhetsfundert (ikke jøder, ikke muslimer).

De ville hvelve en himmel av overordnet rettferd over sine handlinger. Gjennom dette slektskap mellom to av våre verste mordere - den ene på massenivå, den andre på individnivå - kan vi kanskje begynne å forstå noen av de underliggende mekanismene som gjør vanlige mennesker til drapsmenn av ideologiske grunner.

TETT PÅ FOLKEMORDETS STILLFERDIGE MELLOMLEDER

Dramatiker Adam Price vil minne om Eichmanns «normalitet» og alles personlige ansvar.

Av Silje Gripsrud

Den danske manusforfatteren Adam Price mener det er viktig å være bevisst vårt forhold til humane idealer i dagens situasjon. Han tror vi kan komme nærmere en forståelse av folkemordet under 2. verdenskrig når vi opplever det som hendte gjennom et «vanlig, lite» menneske.

– Hvorfor lage et stykke om Adolf Eichmann nå?

– Jeg har alltid vært interessert i 2. verdenskrig og ikke minst Holocaust fordi det fremdeles er målestokken for menneskelig ondskap i nyere tid. Vi befinner oss dessuten nå i en verdenssituasjon hvor både terrortrusselen og flyktningkrisen skaper en opphetet debatt i Europa, og flere av våre humanistiske idealer tas opp til ny overveielse. Jeg synes det er relevant å ta opp diskusjonen: Hva er vi som mennesker i stand til å gjøre hvis vi blir fanget i den riktige eller gale situasjonen?

Hvilke idealer er vi klar til å gi opp? Hva kan vi akseptere som normalitet i en verden i konstant forandring?

– Hvorfor ta utgangspunkt i en fiktiv samtale mellom Eichmann og dommeren?

– Det er et fantastisk privilegium som forfatter at å kunne tillate seg å sette historiske personer på scenen og la dem diskutere de store spørsmålene i en dramatisk og fiktiv kontekst. Den dramatiske friheten gjør at forestillingen ikke bare blir et dokudrama som hele tiden er slave av historisk presisjon. «Samtale før døden» baserer seg på grundig research – men forestillingens grunnidé, altså møtet mellom dommeren og Eichmann, er 100% fiksjon. Når man tar utgangspunkt i virkelige hendelser og legger til fiksjon, er det viktig å vite når man er i fiksjonens verden, når man opererer i en historisk virkelighet og når man er i grenseland.

«SAMTALE FØR DØDEN»
BASERER SEG PÅ
GRUNDIG RESEARCH –
MEN FORESTILLINGENS
GRUNNIDÉ, ALTSÅ MØTET
MELLOM DOMMEREN
OG EICHMANN, >>
ER 100% FIKSJON.

– **Hva er det som skremmer og fascinerer ved Eichmann?**

– Eichmann var folkemordets stillferdige mellomleder. Han var i prinsippet «så alminnelig». Jeg tror vi kanskje kommer nærmere en forståelse av de ubegripelige og forferdelige hendelsene som skjedde når vi opplever dem gjennom et vanlig «lite» menneske og ikke kun gjennom stjernepsykopatene og demagogene som vi kjenner fra historiebøkene.

– **Du ville skrive om ondskap og «det normale» menneske – hvorfor?**

– Det systematiske overgrepet på de grunnleggende menneskerettighetene som det nazistiske styret la for dagen, ville aldri ha kunnet skje uten såkalt «vanlige menneskers» daglige handlinger i det store samfunnsmaskineriet. Hvis vi skal unngå å komme i lignende konflikter med vår personlige moral og medmenneskelighet, skal vi våge å fortelle historien på mange forskjellige nivåer og ta diskusjonen.

– **Du har sagt at stykket er en oppfordring til sivil ulydighet?**

– Den amerikanske psykolog Stanley Milgram gjennomførte sitt berømte eksperiment om menneskets autoritetstro samtidig som Eichmann-rettsaken pågikk i Israel. Et interessant

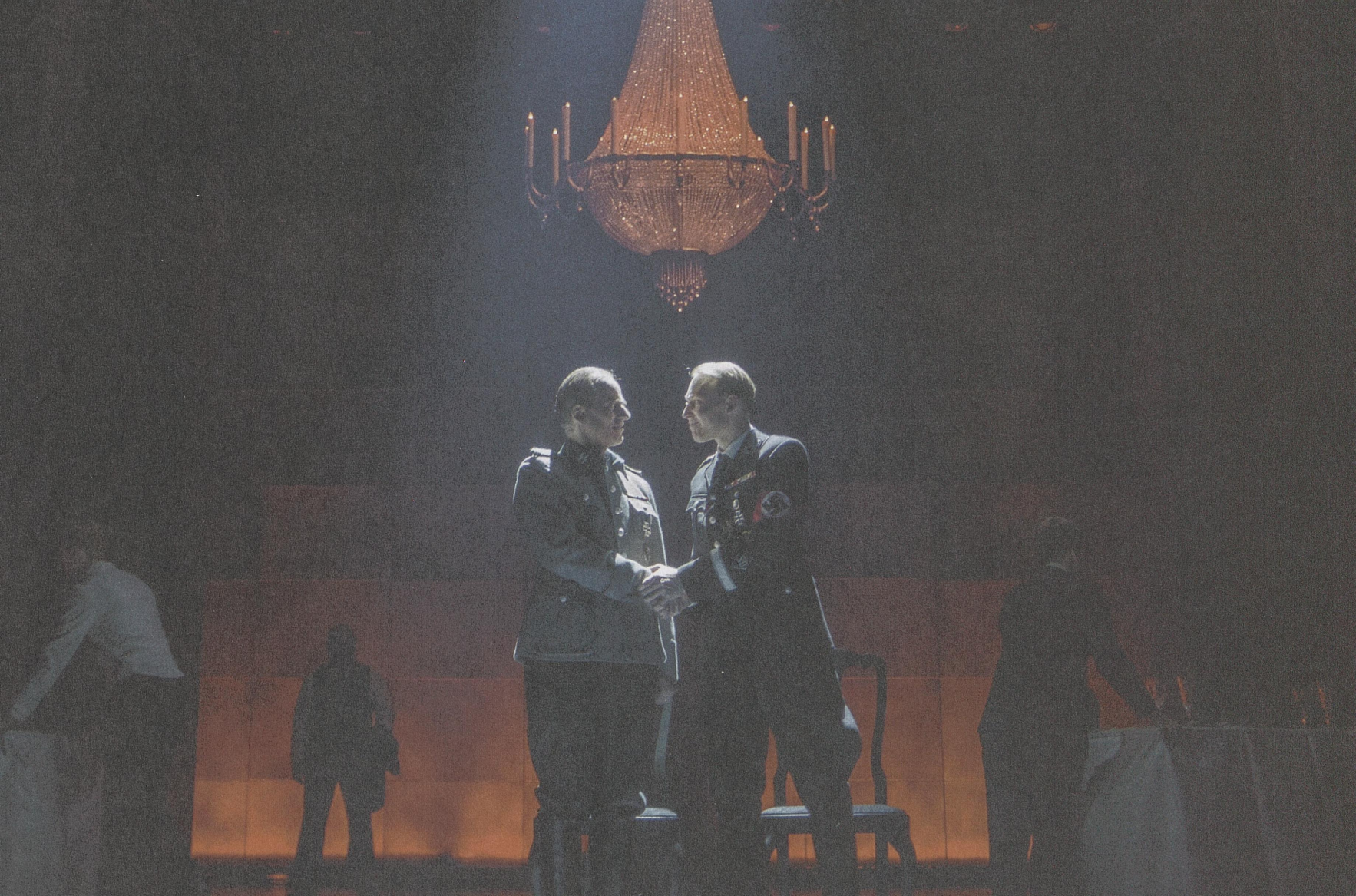
historisk sammentreff. Milgram oppdaget at et overraskende stort antall helt vanlige mennesker var i stand til å påføre en forsøksperson stor smerte, og nærmest en dødelig dose elektrisk strøm hvis de ble oppfordret til det av en meget autoritær forsøksleder. Mange av oss kunne trolig endt som Eichmann hvis vi hadde blitt plassert i et lignende autoritært system som forlangte absolutt underkastelse. Jeg er opptatt av at vi skal bevare en naturlig skepsis overfor autoriteter i samfunnet. Hvis staten forlanger umenneskelige handlinger av sine borgere, så er det sivil ulydighet vi må insistere på.

– **Hva er det beste med teatret som historieforteller?**

– Som publikum deler vi skjebne med skuespillerne i de timene forestillingen varer. Vi puster i den samme luften. Vi opplever et unikt nærvær i fortellingen som aldri er den samme to kvelder på rad. Teatret er den dramatiske fortellings utgangspunkt. Selv om jeg elsker film og tv og arbeider mye i den verdenen, så har jeg behov for at komme tilbake til teatret innimellom og gjenoppdage det grunnleggende håndverket.

Adolf Eichmann

EN BIOGRAFISK SKISSE

Av Tove Jensen Holmås

Adolf Eichmann ble født i 1906 i den tyske industribyen Solingen. Der var faren regnskapsfører, men i 1913 fikk han en bedre jobb i Linz i Østerrike og familien flyttet dit. Moren døde i 1916, og faren giftet seg raskt igjen. Adolf Eichmann var ikke noe skolelyst, han tok ikke artium og mislyktes med påbegynte studier. Han fikk etter hvert en jobb i et oljeselskap med bl.a. å selge firmaets produkter, sette opp bensinstasjoner, organisere leveranser til dem m.m. Han lærte mye om logistikk og leveranser, og det skulle han senere ha nytte av i sin gjerning i SS.

Han meldte seg inn i Nazistpartiet i 1932. Han ble kontaktet av en venn av familien, Ernst Kaltenbrunner (topp SS-mann, tiltalt og dødsdømt i Nürnberg 1946) som la til rette for begynnelsen av Eichmanns karriere i partiet. Etter flere terrorangrep og uroligheter ble nazipartiet - og en rekke andre partier - forbudt i Østerrike. Adolf Eichmann flyttet da til

Tyskland. Han var da også blitt med i SS. I 1933 ble det iverksatt boikott av jødiske butikker. Jødiske leger og universitetsprofessorer ble oppsagt. Bokbålene brant. I en leder i Aftenposten i april 1933 ble dette kommentert slik:

«Det kan ikke være tvil om at tyskernes aksjon mot jødene i disse dager skaper en forsterket jødesympati ute i verden, som disse Israels sønner neppe fortjener. Imidlertid mangler vi her i landet forutsetninger for å kunne dømme rettferdig om aksjonen mot jødene. Vi vet ikke noget om i hvilken utstrekning det tyske folks lidelser skyldes jødernes metoder og mentalitet. Vi vet bare at de er blitt forhatt, og vi får gå ut fra at dette ikke skyldes bare mindre dyktighetsfølelse og misunnelse, men har reelle årsaker ... Det er et tiltalende trekk å sympatisere med den forfulgte, men det er neppe grunn til å overdrive sympatien.»

I 1935 ble Nürnberger-raselovene vedtatt, i 1938 kom Krystallnatten, da nazistenes stormtropper knuste vinduer i butikker eid av jøder over hele Tyskland.

Etter Anschluss - tyskernes annektering av Østerrike - fikk Eichmann jobb ved det såkalte jødiske emigrantkontor i Wien. Kontoret sto for utvisningen av jøder fra landet. En av målsettingene var å få jødene til å emigrere, for eksempel til Palestina - hvor Eichmann selv var en tur - eller deportere dem til Madagaskar. For dette skulle jødene betale med alle sine antatte rikdommer. Men i virkeligheten ble de transportert til konsentrasjonsleirene, sømløst organisert av Adolf Eichmann.

Da 2. verdenskrig begynte, fikk han nye og større oppgaver. Fra 1940 var han sjef ved avdeling IVB4 av Reichs-Sicherheits-Haupt-Amt med kommando over Gestapos avdeling for jødiske saker. Fra gettoene i Lodz og Warszawa var veien kort til utryddelsesleirene.

Fra Norge ble jødene fraktet til Tyskland med DS «Donau» 26.11.1942. Samme år avholdt man Wannsee-konferansen, som munnet ut i bestemmelsen om «Endlösung der Judenfrage» – utryddelsen av Europas jøder. Protokollen ble ført av Adolf Eichmann, assistert av Heydrich.

Eichmann viste nidkjærhet og punktlighet med å «løse» jødespørsmålet. Han tillot ingen avvik, og nektet til og med utreise for enkeltpersoner som hadde skaffet seg anbefalingsbrev og betalt billett.

Da Nazi-Tysklands endelikt var nær, ødela Eichmann dokumentene sine og forsvant. Han ble så tatt til fange av amerikanerne, men kalte seg Otto Eckmann, så han gikk under radaren. Han stakk av og bodde noen år i Nord-Tyskland og jobbet som skogsarbeider. I 1950 fikk han hjelp av en undergrunnsorganisasjon som hjalp gamle nazister å rømme til Argentina. Flere norske landssvikere dro også dit. Noen av dem ble sogar omgangsvener med Eichmann, eller Ricardo Klement som han kalte seg da.

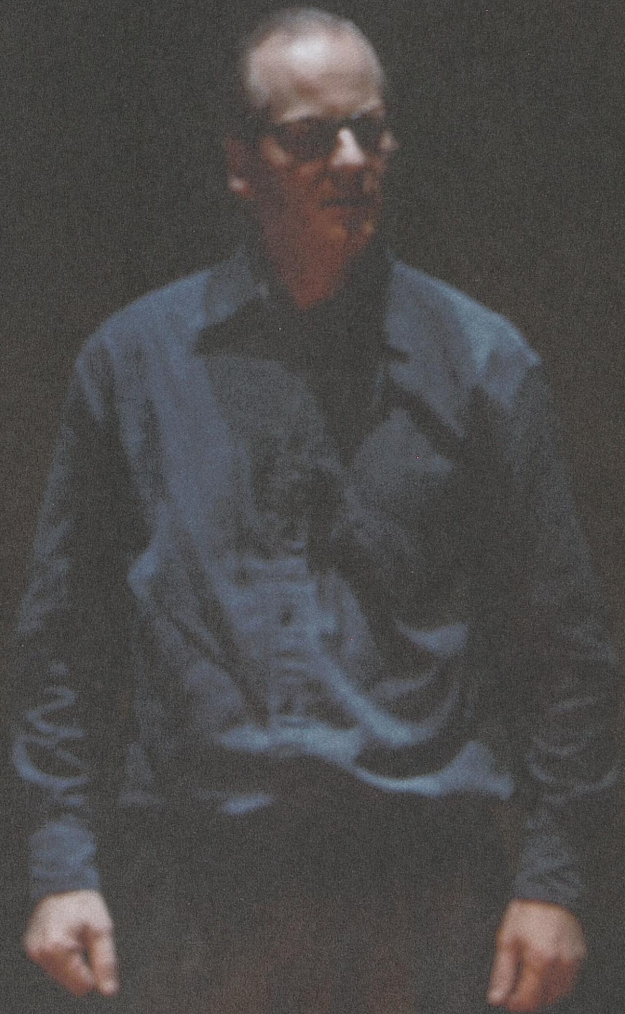
Under rettssakene i Nürnberg var det blitt klart hvilken sentral rolle Eichmann spilte i jødeutryddelsene, men man visste ikke hvor han befant seg. Både Mossad og Wiesen-

thalsenteret begynte etterhvert å lete etter ham og oppdaget etter en intensiv jakt at han bodde i Argentina. Det var nok dokumentasjon i arkivene til å reise en sak mot ham, og i 1960 ble han kidnappet av israelske agenter. Han ble dopet ned og ført til Israel på et fly utkledd som et sykt besetningsmedlem. Kidnappingen førte til diplomatiske problemer mellom de to landene, Argentina brakte saken opp for Sikkerhetsrådet, men godtok der Israels unnskyldning - velformulert fremført av Golda Meir.

Anklagen mot Eichmann lød bl.a. på forbrytelser mot det jødiske folk og mot menneskeheten, og personlig ansvar for iverksettelse av planen om utryddelse av alle jøder. Han hadde en dyktig tysk forsvarer, og erklærte seg ikke skyldig etter tiltalen på alle punktene. Hans påstand var at han bare var en kontorist som hadde utført ordrer han ikke hadde mulighet til å nekte. Han hadde aldri drept noen, var bare et lite hjul i maskineriet. Men mengden av dokumenter og vitner om hans ansvar var ugjendrivelige. Han ble dømt til døden. Søknad om benådning og omgjøring av dødsstraffen ble avvist, og han ble henrettet ved hengning i mai 1962. Liket ble kremert og asken strødd utover havet.

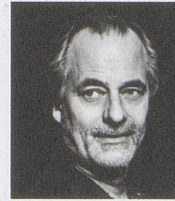

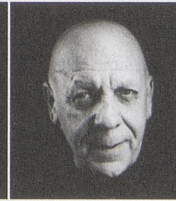

Samtale før døden av Adam Price | Bearbeidelse: Peter Langdal og Adam Price
Oversatt og bearbeidet for DNS av Lasse Kolsrud og Solrun Toft Iversen
Regissør: Lasse Kolsrud | Scenograf: Siri Langdalen
Kostymedesigner: Ingrid Nylander | Lysdesigner: Morten Reinan
Lyddesigner: Espen Beranek Holm | Dramaturg: Solrun Toft Iversen

Eichmann:
Øystein Røger

Dommeren:
Sverre Rossummoen

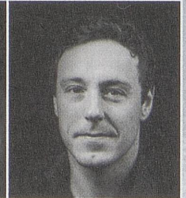
Heydrich:
Jonatan Filip

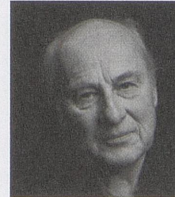
Veronika:
Ragnhild Gudbrandsen

Den jødiske piken:
Susann Bugge Kambestad

Ung offiser:
Ole Martin Aune Nilsen

Den gamle embetsmannen:
Karl Bomann-Larsen

Ung soldat:
Kristian Berg Jätten

ØVRIGE MEDVIRKENDE
Den gamle jøde:
Karlis Dolietis
Vakt / Kelner:
Daniel A.B. Johannessen
Johan G. Schreiner
Jone Torheim Slettebak
Mikael A. Sandøy

Inspisient: Bastiaan van der Pas | Lydtekniker: Bjarte Våge | Sufflør: Linda Notøy
Maskør: Live Brendmo Søreide | Rekvizitør: Frode Prestegård / Ragni Karlsen

Takk til Christhard Hoffmann og Universitetet i Bergen!

Forestillingen varer i ca. 2 timer og 30 minutter, inkludert pause.
Dekor og kostymer er produsert på Den Nationale Scenes verksteder.
Det er ikke tillatt å fotografere, filme eller gjøre lydopptak under forestillingen.

Opprinnelig produsert av Betty Nansen Teatret, København 2014.

NORGESPREMIERE PÅ STORE SCENE 6. FEBRUAR 2016.

Bak scenen

DRAMATIKER: Adam Price er en dansk manusforfatter, dramatiker, matanmelder og restauratør. Han er sønn av skuespillerparet Birgitte Price og John Price og lillebror til musikeren James Price. Adam Price studerte juss ved Københavns Universitet i perioden 1986–90. Han har vært manuskriptforfatter til flere satire- og dramaserier til fjernsynet. I årene 2001 – 2005 var han redaktør i TV 2 Drama i Danmark. Han har sammen med sin bror skrevet en stor mengde revytekster og -numre til danske sommerrevyer. I 1988 ble deres sang «Tid til lidt Kærlighed» nr. 2 i Dansk Melodi Grand Prix. Brødrene har også skrevet seks musikaler sammen. Price har vært matanmelder i Politiken siden 1992, og han er medlem av Det Danske Gastronomiske Akademi. Interessen for matlagning deler han også med broren, og i 2008 startet de TV-serien «Spise med Price» på DR2, som til nå har gått i 8 sesonger. På NRK har serien gått siden 2010 under tittelen «Munter mat». I 2011 åpnet de to brødre restauranten Brdr. Price i København.

REGISSØR: Lasse Kolsrud er skuespiller og regissør. Han har spilt ved Trøndelag Teater, Riksteatret, Det Norske Teatret, Fjernsynsteatret, og i en rekke filmer. Kolsrud debuterte som regissør med «Bikubesong», produsert av Det Norske Teatret i 2003,

basert på boken av Frode Grytten. Kolsrud hadde også selv dramatisert teksten for teater, og han vant Heddaprisen 2004 i klassen for årets debut, samt kritikerprisen samme år. På DNS har Lasse tidligere hatt regien på suksessforestillingen «En handelsreisendes død» med Lasse Lindtner i hovedrollen (2008). I 2011 hadde han knallsuksess med urpremieren på «Førstereis» av Morten Lorentzen, med Helge Jordal alene på scenen i Teaterkjelleren. I 2014 og 2015 ble suksessen fulgt opp med Frode Grytten «Sånne som oss».

SCENOGRAF: Siri Langdalen er scenograf og produksjonsdesigner for teater, film og fjernsynsdrama. Professor ved den nystartede masterutdanningen i scenografi ved Akademi for scenekunst. Hun har arbeidet ved de fleste institusjonsteatre i Norge, samt i København og flere produksjoner ved Grønlands Nationalteater i Nuuk. Hun har også hatt ansvaret for Grønlands bidrag til åpnings- og avslutningsseremonien i White Horse i Canada for Arctic Winter Games, vinterolympiaden for urfolk i de Arktiske land. Forrige oppsetning på DNS var «Når det slutter å regne» i Teaterkjelleren (tidligere Småscenen) høsten 2011. Langdalen vant gullruten for beste scenografi for TV-drama i 2009 og 2010

for «Berlinerpoplene» og «Harry & Charles». Hun var også produksjonsdesigner for NRKs drama-produksjoner «Erobreren» og «Kampen for tilværelsen».

KOSTYMEDESIGNER: Ingrid Nylander er utdannet ved Statens kunst- og håndverkskole. Hun har hatt kostymeansvar for en rekke forestillinger ved de fleste norske teatre, de senere år blant annet «Mesteren og Margarita» og «Sonny» på Rogaland Teater, «Romeo og Julie» og «Peer Gynt» på Trøndelag Teater, «Shockheaded Peter» og «Halve kongeriket» på Det Norske Teatret, «Fortrolige samtaler» på Nationaltheatret og «Manon» og «Ghosts» på Den Norske Opera og Ballet. Hun har også vært kostymedesigner for filmen «Jakten på nyrestein». Ved Den Nationale Scene har Ingrid Nylander blant annet designet kostymer til «Alice i eventyrland» (2005), «Macbeth» og «Lillelord» (2006), «Peder Påske» (2011), «Snødronningen» og «Mor Courage og barna hennes» (2012). I 2004 mottok hun Heddaprisen for beste kostyme for forestillingen «La Cage aux Folles» på Oslo Nye Teater.

LYSDESIGNER: Morten Reinan har jobbet som lysdesigner ved blant annet Riksteatret, Det Norske Teatret og Hålogaland Teater.

Lasse Kolsrud
og Adam Price.
Foto: Ole Friele jr.

Siden 2003 har han vært frilans lysdesigner med base i Helsinki i Finland. Tidligere jobbet han fast ved Trøndelag Teater. Siden har det blitt oppdrag i Sverige, Finland, Mozambique, Russland og to opphold i Peru, blant annet ved et teater i Lima. I 2011 hadde han lysdesign på «Førstereis» og i 2014/15 på «Sånne som oss».

LYDDESIGNER: Espen Beranek Holm er komiker, musiker, forfatter og komponist. I tillegg har han medvirket som lyddesigner på en rekke produksjoner. Han har bl.a. hatt lyddesign på lydbøkene om «Rampete Robin», «Charlie og sjokoladefabrikken», og «Bibelen 2». I NRK P2s «Hallo i uken» var han lyddesigner i over 15 år. I 2011 hadde han lyddesign på «Førstereis» her på DNS.

OBOS-
medlemmer
opplever mer
for mindre!

Fordeler hele livet

Som OBOS-medlem stiller du foran i køen den dagen du skal kjøpe egen bolig. Du får også en rekke fordeler alle de årene du ikke benytter deg av forkjøpsretten:

- Inntil 50 % rabatt på bolig- og kulturtilbud.
- Svært gode betingelser på lån, sparing og forsikring.
- Forkjøpsrett til 87 000 nye og brukte OBOS-boliger.

Bli medlem: obos.no

169164540

AS Den Nationale Scene, Pb 78 Sentrum, 5803 Bergen, Tlf.: 55 54 97 00, Billetter: 55 60 70 80 | Ansvarlig utgiver: Agnete G. Haaland
Redaktør: Ole Friele jr. | I redaksjonen: Silje Gripsrud, Tove Jensen Holmås, Lasse Kolsrud og Siri Langdalen.
Scenefoto: Magnus Skrede | Design: Neolab by Knowit | Trykk: Bodoni | Program nr. 2 – 2016 | Kr. 30,-